

Provincie Zeeland

Accountantsverslag 2023

Rapportage aan Provinciale Staten

Building a better
working world

Ernst & Young Accountants LLP
Prof.Dr.Dorgelolaan 12
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 48 00
ey.com

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Provinciale Staten van de provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA MIDDELBURG

Eindhoven, 7 mei 2024

BSS0001057/ET/mb

Accountantsverslag 2023

Geachte leden van Provinciale Staten,

In aansluiting op onze controle van de jaarrekening 2023 van de provincie Zeeland hebben wij het genoegen u hierbij de resultaten van onze controle te presenteren. Dit accountantsverslag bevat de onderwerpen waarvan wij het van belang vinden om met u te delen alsmede de onderwerpen waar wij vanuit wet- en regelgeving verplicht zijn om over te rapporteren. Ons controleproces is afgerond.

Wij benadrukken het belang van een open en transparante dialoog met u als leden van de auditcommissie en Provinciale Staten. Dit is een essentieel aspect van het controleproces en de corporate governance structuur als geheel. Het concept van dit verslag is d.d. 4, 10 en 16 april jongstleden besproken met de afdeling financiën, de afdeling control, een afvaardiging van de directie en de Gedeputeerde Staten.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland. Wij spreken onze waardering uit voor de plezierige samenwerking met de medewerkers van de provincie Zeeland.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. J.P.G. (Joost) van Gerwen MSc RA
Externe Accountant

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Managementsamenvatting

Wij hebben onze controle afgerond. Onze controle is op hoofdlijnen uitgevoerd in overeenstemming met het controleplan dat in oktober 2023 met u is besproken en gedeeld. De belangrijkste wijziging in onze controle is het gevolg van de recente ontwikkelingen op het gebied van de rechtmatigheidsverantwoording.

Zoals bij u bekend is de Provinciewet gewijzigd om de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het verslagjaar 2023 mogelijk te maken. Het college legt via de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording af over de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over het jaar 2023. Als accountant nemen wij in de controleverklaring geen afzonderlijk oordeel op over de rechtmatigheid. Wij geven een getrouwheidsoordeel af bij de bij de jaarrekening, waar ook de in de toelichting opgenomen rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van uitmaakt.

De uitvoering van de controle 2023 is volgens planning verlopen en in overeenstemming met de met elkaar overeengekomen tijdslijnen. De controle is in goede harmonie met de organisatie verlopen. De belangrijkste dossiers en bijbehorende standpunten zijn tijdig met elkaar afgestemd.

Als gevolg van interne en externe ontwikkelingen is er sprake van diverse grote dossiers met impact op de organisatie en financiële verslaglegging van de provincie Zeeland. Wij blijven benadrukken dat deze dossiers veel aandacht vragen van de organisatie (en ons als accountant) en dat hier voldoende tijd en capaciteit beschikbaar voor moet blijven.

Wij spreken onze waardering uit voor de plezierige en constructieve samenwerking met de medewerkers van de provincie Zeeland. Op de volgende pagina hebben wij een tabel opgenomen met daarin de belangrijkste onderwerpen van onze controle die wij met u willen delen.

Uitkomsten controle

- ▶ Goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid: wij verstrekken een controleverklaring met een goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid te verstrekken bij de jaarrekening 2023 van de provincie Zeeland.
- ▶ Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd ten aanzien van de getrouwheid van de WNT-verantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening 2023 van provincie Zeeland.
- ▶ Wij hebben onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage) rechtmatig tot stand zijn gekomen.
- ▶ Wij concluderen dat het jaarverslag in alle materiële aspecten is opgesteld in overeenstemming met het BBV en geen materiële inconsistenties bevat met de jaarrekening.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Managementsamenvatting

Belangrijkste aandachtspunten in onze controle	Onze belangrijkste observaties	Schattings-onzekerheid	Pagina referentie
Rechtmatigheidsverantwoording	Als gevolg van een wetswijziging heeft het college middels de rechtmatigheidsverantwoording over het jaar 2023 voor het eerst verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties. Het college concludeert dat het totaal aan rechtmatigheidsfouten kleiner is dan de door PS vastgestelde verantwoordingsgrens van 1% van de totale lasten inclusief mutaties in de reserves (€ 3,8 miljoen). Het college concludeert tevens dat de met PS overeengekomen rapportagegrens van € 750.000 niet is overschreden.	n.v.t.	Pagina 7, 8
	De rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de jaarrekening en maakt daarmee onderdeel uit van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening als geheel. Wij hebben werkzaamheden verricht ter controle van de juistheid en volledigheid van deze verantwoording en daarbij behorende toelichting. Vanuit onze werkzaamheden zijn rechtmatigheidsfouten geconstateerd die niet door de organisatie zijn geïdentificeerd. Wij constateren dat deze aanvullende bevindingen niet hebben geleid tot overschrijding van goedkeurings- en rapportagetolerantie. Op basis hiervan concluderen wij dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft.		
Analyse van het resultaat 2023	Het gerealiseerde resultaat is € 13,6 miljoen voordelig na mutaties in de reserves. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn toereikend toegelicht in de jaarrekening.	n.v.t.	Pagina 9
Juiste en volledige toerekening van de subsidielasten aan het boekjaar	Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden concluderen wij dat de subsidielasten en -verplichtingen in de jaarrekening 2023 juist en volledig zijn verantwoord.	Laag	Pagina 10, 11
Verantwoording van de bezoldiging van de topfunctionarissen in de WNT-verantwoording	Wij hebben vastgesteld dat de WNT is nageleefd en dat de WNT-verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.	n.v.t.	Pagina 12
Verantwoording van specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage	Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.	n.v.t.	Pagina 13

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Managementsamenvatting

Belangrijkste aandachtspunten in onze controle	Onze belangrijkste observaties	Schattings-onzekerheid	Pagina referentie
Waardering van kapitaalbelang in N.V. Westerscheldetunnel	<p>Het kapitaalbelang in N.V. Westerscheldetunnel is juist gewaardeerd in de jaarrekening.</p> <p>Het vervroegd tolvrij maken van de Westerscheldetunnel kan in de toekomst invloed hebben op de waardering van het kapitaalbelang. Daarnaast kan de geconstateerde breuk in de tunnelbuis in de toekomst impact hebben op de waardering van het kapitaalbelang en/of de dividendbaten vanuit de NV WST. Wij vragen aandacht van het College en PS om deze ontwikkelingen in relatie tot de waardering te blijven volgen.</p>	Laag	Pagina 14
Waardering van het kapitaalbelang in Investeringsfonds Zeeland B.V.	De kapitaalverstrekking aan Investeringsfonds Zeeland B.V. is juist gewaardeerd in de jaarrekening.	Laag	Pagina 15
Waardering van het kapitaalbelang in GBE Aqua B.V. en de garantstelling aan GBE Aqua B.V.	Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden concluderen wij dat de dividendbaten, kapitaalstorting in GBE Aqua B.V. en de afgegeven garantstelling aan GBE Aqua B.V. juist en volledig zijn gewaardeerd en adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening.	Laag	Pagina 16
Interne beheersing verbonden partij Zanddijk B.V.	In december 2023 is de voltallige RvC van de 100%-deelneming Zanddijk B.V. opgestapt vanwege een verschil van inzicht met de directie. In opdracht van de provincie heeft de opvolgende interim-RvC een verslag uitgebracht. Wij onderschrijven de aanbevelingen voor de verbetering van de interne beheersing en governance uit dit verslag.	n.v.t.	Pagina 17
Rechtmatigheidsverantwoording Zanddijk B.V.	<p>Er is geen sprake van onrechtmatigheden of bevindingen bij Zanddijk B.V., welke ook van impact zijn op de rechtmatigheidsverantwoording van de provincie Zeeland.</p> <p>In de jaarrekening 2023 van Zanddijk B.V. is geen rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Aanvullende werkzaamheden hebben voor dit jaar voldoende inzicht gegeven in de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen.</p>	n.v.t.	Pagina 17

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Managementsamenvatting

Belangrijkste aandachtspunten in onze controle	Onze belangrijkste observaties	Schattings-onzekerheid	Pagina referentie
Garantstellingen als onderdeel van de niet in de balans opgenomen verplichtingen	De provincie Zeeland heeft omvangrijke garantstellingen afgegeven. Deze zijn in overeenstemming met het BBV toegelicht als onderdeel van de niet als de balans blijken verplichtingen. Er is geen aanleiding voor het vormen van een voorziening. Wij concluderen dat de garantstellingen juist en volledig zijn toegelicht.	Laag	Pagina 18
Geen oneigenlijke beïnvloeding van het jaarrekeningresultaat door het college van Gedeputeerde Staten geconstateerd	Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd die duiden op het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het college van Gedeputeerde Staten met als doel het jaarrekeningresultaat oneigenlijk te beïnvloeden.	Laag	Pagina 19
Toegezegde bijdrage aan Delta Kenniscentrum	Wij kunnen instemmen met het standpunt van het college om de toegezegde bijdrage aan het Delta Kenniscentrum te verantwoorden als een niet uit de balans blijken verplichting.	n.v.t.	Pagina 20
Volledigheid van overige (subsidie)baten	In lijn met de Nederlandse controlestandaarden hebben wij een verhoogd frauderisico onderkend ten aanzien van de opbrengstenverantwoording. Dit risico ziet specifiek toe op de volledigheid van de overige (subsidie)baten. Onze werkzaamheden geven geen indicaties op mogelijke fraude.	n.v.t.	Pagina 20
Duurzaamheidsrapportage	Als gevolg van enkele subsidieafrekeningen in 2024 (die toezien op het jaar 2023) is sprake van een (ongecorrigeerd) controleverschil van € 251.000.	n.v.t.	Pagina 21
Herstructurering N.V. Economische Impuls Zeeland en Investeringsfonds Zeeland B.V.	In het jaarverslag 2023 wordt beperkt gerapporteerd op het gebied van duurzaamheid. Wij hebben diverse aanbevelingen om de rapportage transparanter, concreter en eenduidiger te maken.	n.v.t.	Pagina 22
Herstructurering N.V. Economische Impuls Zeeland en Investeringsfonds Zeeland B.V.	Het voornemen bestaat om in samenhang met de intreding van het Rijk tot een herstructurering van het aandelenkapitaal Impuls te komen. Deze herstructurering kan impact hebben op de toekomstige waardering van het aandelenbelang op de provinciale balans. Wij vragen de aandacht voor de complexiteit van deze transactie en de daarmee samenhangende risico's.	n.v.t.	Pagina 22

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

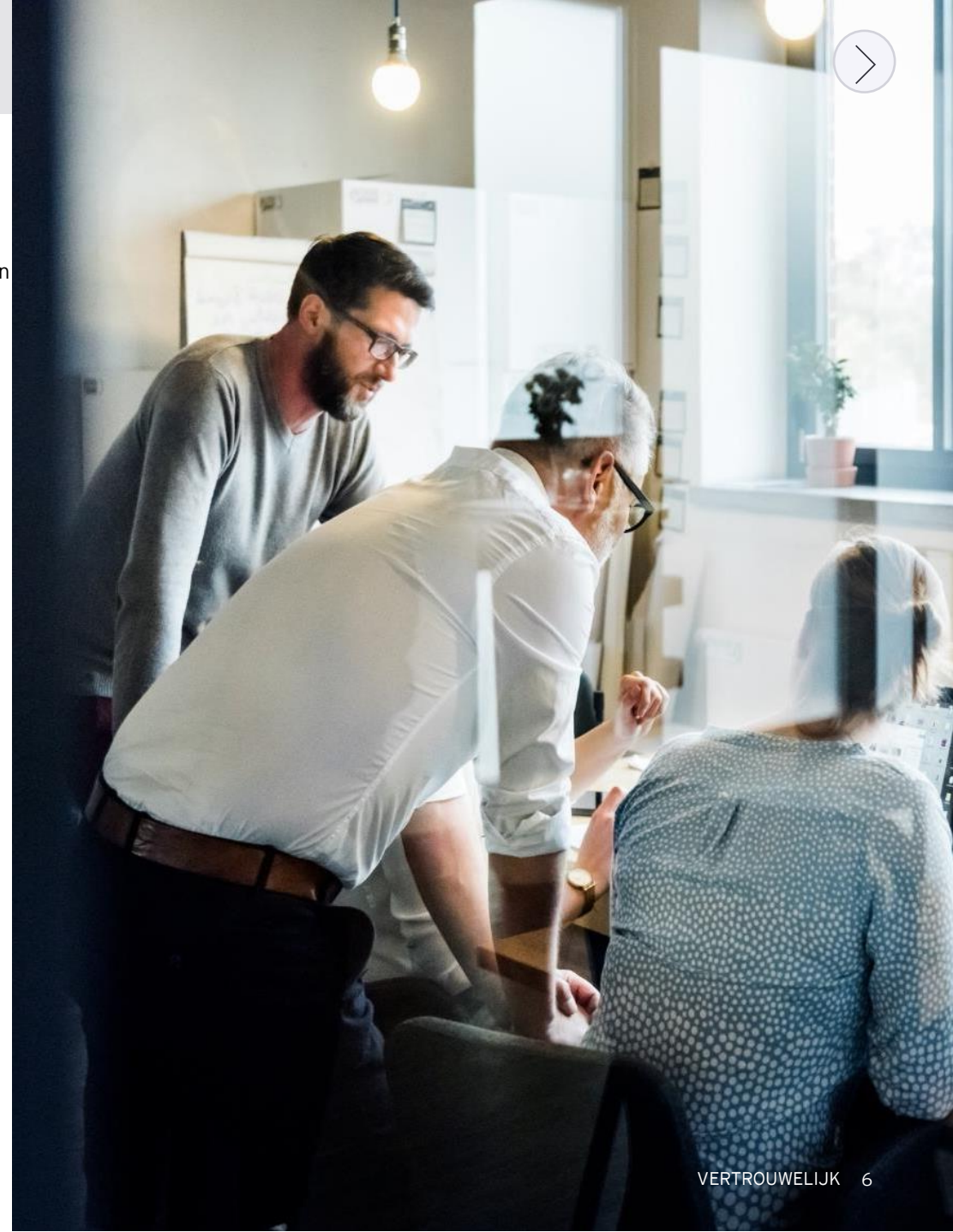
Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Onze kernpunten uit de controle

Wij hanteren een top-down en risk-based controleaanpak. Hierbij richten wij relatief meer aandacht op onderdelen met een hoger risico of met een grotere impact op de jaarrekening. In lijn met ons controleplan hebben wij de belangrijkste aandachtspunten geïdentificeerd als kernpunten van de controle.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording (1/2)

Kernpunt

Met ingang van boekjaar 2023 dient het college van Gedeputeerde Staten in de jaarrekening 2023 middels een rechtmatigheids-verantwoording verantwoording af te leggen over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties. De wetgeving inzake de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is vastgesteld in Tweede en Eerste Kamer. De volgende stap in het formele proces van aanpassing van de relevante wet- en regelgeving betreft de aanpassing van het BBV en BADO. Per heden zijn deze nog niet aangepast en daarmee is in het BBV de rechtmatigheidsverantwoording niet benoemd als een verplichte toelichting in de jaarrekening.

De provincie stelt haar jaarrekening op basis van de vereisten uit het BBV. Aangezien de rechtmatigheidsverantwoording hier niet in genoemd is, bestaat er voor de provincie geen verplichting om deze verantwoording op te nemen in de jaarrekening. De provincie Zeeland heeft een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening, dit betreft daarmee een vrijwillige toelichting. De rechtmatigheidsverantwoording maakt hierdoor formeel dan ook geen onderdeel van het toetsingskader voor de accountant in het kader van accountantscontrole naar en oordeelsvorming over de getrouwheid van de jaarrekening als geheel.

Rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2023

De provincie Zeeland heeft ervoor gekozen om - in lijn met het advies vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - vrijwillig een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Met deze verantwoording legt het College van Gedeputeerde Staten verantwoording af over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties. Het College heeft geconcludeerd dat er geen sprake is van rechtmatigheidsfouten groter dan de door Provinciale Staten vastgesteld verantwoordingsgrens van 1% van de totale lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). Op basis van de jaarrekening 2023 bedraagt deze verantwoordingsgrens € 3,8 miljoen.

Totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording

Ter onderbouwing van de door het College opgenomen rechtmatigheidsverantwoording ligt een stelsel aan (interne) controlewerkzaamheden. De afgelopen jaren heeft de interne organisatie zich ontwikkeld om deze verantwoording af te kunnen geven. Deze positieve ontwikkeling heeft zich doorgezet in de afgelopen maanden.

De afdeling control heeft een intern controleplan opgesteld. Het startpunt hiervoor is het afpellen van de stromen inzake de baten, lasten en balansmutaties en de rechtmatigheidsaspecten hierin. Op basis van een risicoanalyse per stroom zijn vervolgens de aard en diepgang van de werkzaamheden ter controle van de rechtmatigheid bepaald. De belangrijkste stromen waarop vervolgens detailwerkzaamheden zijn uitgevoerd betreffen de controle op de rechtmatigheid van aanbestedingen, verstrekte subsidies, personele lasten, bestedingen ten aanzien van specifieke uitkeringen (SiSa), begrotingsrechtmatigheid, kredieten en mutaties in de reserves en voorzieningen. Deze werkwijze is vergelijkbaar met onze controleaanpak.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Rechtmatigheidsverantwoording (2/2)

Onze observaties

Aangezien de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de jaarrekening, maakt deze onderdeel uit van ons getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening als geheel. Wij hebben controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de juistheid en volledigheid van de rechtmatigheidsverantwoording en de daaraan ten grondslag liggende rechtmatigheidsaspecten van de baten, lasten en balansmutaties in het jaar 2023.

Op basis van deze werkzaamheden hebben wij de volgende observaties:

- ▶ Er ligt een solide geheel aan (verbijzonderde) interne controlewerkzaamheden ten grondslag aan de rechtmatigheidsverantwoording.
- ▶ De rechtmatigheidsverantwoording is in overeenstemming met het voorgeschreven model opgenomen in de jaarrekening. In de paragraaf bedrijfsvoering is een nadere toelichting opgenomen. Dit betreffen voor het jaar 2023 beide vrijwillige toelichtingen.
- ▶ Op basis van onze werkzaamheden onderschrijven wij de conclusie van het College dat het totaal aan rechtmatigheidsfouten over het jaar 2023 de verantwoordingsgrens van € 3,8 miljoen niet overschrijdt.
- ▶ De door de organisatie geconstateerde rechtmatigheidsfouten leiden niet tot overschrijding van de door Provinciale Staten vastgestelde rapporteringstolerantie van € 750.000. Op basis hiervan heeft het College gekozen om de geconstateerde rechtmatigheidsfouten niet toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering.
- ▶ Vanuit onze werkzaamheden zijn rechtmatigheidsfouten geconstateerd die niet door de organisatie zijn geïdentificeerd. Wij constateren dat deze aanvullende bevindingen niet hebben geleid tot overschrijving van goedkeurings- en rapportagetolerantie. Op basis hiervan concluderen wij dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft.

Vanuit onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording hebben wij de volgende aanbevelingen:

- ▶ Aandacht voor de volledigheid van rechtmatigheidsfouten met daarbij de bevindingen vanuit de (verbijzonderde) interne controle alsmede de accountantscontrole inachtnemend.
- ▶ Eenduidige en volledige vastlegging van detailwerkzaamheden en contract analyses.

Rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen (SiSa)

In een laat stadium is besloten dat ook de rechtmatigheid van de bestedingen ten laste van SiSa-regelingen tot de scope van de rechtmatigheidsverantwoording behoort. De organisatie heeft hiertoe ook de rechtmatigheid van deze bestedingen betrokken in haar interne controlewerkzaamheden. Wij concluderen dat deze werkzaamheden met voldoende diepgang zijn uitgevoerd en dat er geen bevindingen zijn ten aanzien van de rechtmatigheid van de bestedingen ten laste van de SiSa-regelingen.

Ten behoeve van de vaststelling van de bestedingen van het Rijk aan (onder andere) de provincie, is ook een rechtmatigheidsoordeel benodigd van een externe accountant. Hierdoor geven wij in onze controleverklaring tevens een rechtmatigheidsoordeel af bij de SiSa-bijlage.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Analyse van het resultaat 2023

Gerealiseerd resultaat 2023

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na begrote mutaties in reserves) over het jaar 2023 bedraagt € 13,6 miljoen voordelig (2022: € 13,8 miljoen voordelig) ten opzichte van een begroot resultaat van € nihil.

Het resultaat over 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedrag (in €1.000)	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023	Afwijking
Totale lasten	€ 256.033	€ 240.917	€ 15.116
Totale baten	(€ 298.770)	(€ 300.306)	€ 1.536
Saldo van baten en lasten	€ 42.737	(€ 59.389)	€ 16.652
Mutaties in reserves	(€ 42.737)	(€ 45.830)	(€ 3.093)
Gerealiseerd resultaat	€ 0	(€ 13.559)	€ 13.559

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2023 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de afwijkingen die tot het rekeningresultaat van € 13,6 miljoen voordelig leiden.

Begrotingsbeheer

Ten aanzien van enkele doelstellingen is sprake van relatief grote afwijkingen van de baten en lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting. Op basis van onze controle en de verschillenanalyse zoals opgenomen in de jaarstukken constateren wij dat deze verschillen deels toezien op projecten en overhevelingen naar volgend boekjaar en deels op vrij besteedbaar resultaat boekjaar. Wij blijven - analoog aan onze observaties in voorgaand jaar - het College om aandacht vragen voor het tijdig en volledig doorvoeren van begrotingswijzigingen.

Rechtmatigheid begrotingsoverschrijdingen en onderschrijdingen

In de geactualiseerde Kadernota rechtmatigheid heeft de Commissie BBV de definitie van begrotingsonrechtmatigheden aangepast. Over- en onderschrijdingen van baten en lasten kunnen onrechtmatig zijn wanneer deze niet tijdig worden gemeld aan Provinciale Staten. Het begrip tijdigheid wordt hierin bepaald door interne afspraken tussen het college en PS. Met deze actualisatie van de Kadernota rechtmatigheid komt meer nadruk te liggen op de tijdigheid van het doorvoeren van begrotingswijzigingen.

De afspraken zijn tussen het college en PS overeengekomen en vastgelegd in het geactualiseerde "Protocol accountantscontrole 2023-2025". Een van de afspraken is dat de rechtmatigheid van batenoverschrijdingen of lastenonderschrijdingen wordt beoordeeld op basis van de aanwezigheid van een (transparante) toelichting in de jaarrekening indien de afwijking groter is dan € 250.000. Wij hebben deze toelichtingen beoordeeld en concluderen dat deze in afdoende mate transparant zijn. Op basis van de gemaakte afspraken is er daarmee geen sprake van onrechtmatigheden.

Wij adviseren om deze afspraken vast te leggen in een financiële verordening in plaats van in de controleverordening.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Juiste en volledige toerekening van de subsidielasten aan het boekjaar (1/2)

Kernpunt

Subsidielasten uit hoofde van verstrekte meerjarige projectsubsidies groter dan het door PS vastgestelde drempelbedrag van € 500.000 worden naar rato van de begrote voortgang van het project van de subsidieontvanger als last aan het boekjaar toegerekend. Het stelsel vereist dat de organisatie de voortgang van deze meerjarige projectsubsidies tussentijds monitort. Indien uit tussentijdse monitoring van het subsidieproject blijkt dat de werkelijke voortgang significant afwijkt van de begrote voortgang, dient hiervoor een correctie in de lastneming plaats te vinden alsook een aangepaste toekenningsbeschikking opgemaakt te worden.

In onze managementletter hebben wij de organisatie gevraagd voldoende aandacht te hebben voor het tijdig beschikbaar hebben van voortgangsrapportages. Wij hebben geconstateerd dat de provincie het proces heeft aangescherpt ten opzichte van voorgaand jaar. De benodigde informatie en voortgangsrapportages waren in het kader van de jaarafsluiting 2023 tijdig beschikbaar.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen of de subsidielasten en -verplichtingen over 2023 juist en volledig zijn verantwoord:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers.
- ▶ Kennisgenomen van de uitkomsten van de door de organisatie en VIC uitgevoerde werkzaamheden ten aanzien van de subsidielasten.
- ▶ Cijferanalyses op de subsidielasten en -verplichtingen.
- ▶ Detailcontroles op de verantwoorde subsidielasten en het nog te betalen deel om vast te stellen of deze rechtmatig zijn verstrekt en in overeenstemming met de grondslagen voor lastneming van de provincie Zeeland op de juiste wijze zijn toegerekend aan het boekjaar 2023.
- ▶ Vaststellen of de lastneming uit hoofde van meerjarige projectsubsidies in overeenstemming is met het BBV en de financiële verordening van de provincie Zeeland. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gehad voor de monitoring van de voortgang van de verstrekte meerjarige projectsubsidies groter dan het door PS vastgestelde grensbedrag.
- ▶ Analyse van de volledigheid van subsidievaststellingen en de mogelijk daaruit voortkomende afwikkelingsverschillen, om vast te stellen dat de subsidievaststellingen in het juiste boekjaar zijn verantwoord.

Subsidielasten
2023

€ 99,0 miljoen

Subsidieverplichtingen
31 december 2023

€ 38,0 miljoen

Meerjarige projectsubsidies > € 500.000

Aantal openstaand per 31 december 2023: 3
Totale omvang toekenningen: € 2,7 miljoen
Waarvan cumulatieve lastneming: € 1,2 miljoen
Reserve meerjarige projectsubsidies: € 1,5 miljoen

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Juiste en volledige toerekening van de subsidielasten aan het boekjaar (2/2)

Belangrijkste observaties:

- ▶ De benodigde verantwoordingsinformatie (voortgangsrapportage) voor de tussentijdse monitoring van meerjarige projectsubsidies zijn als onderdeel van de subsidietoekenning uitgevraagd.
- ▶ Deze verantwoordingsinformatie is door de subsidieontvangers tijdig aangeleverd bij uw organisatie.
- ▶ Op basis van de ontvangen verantwoordingsinformatie heeft de organisatie geanalyseerd in hoeverre er sprake is van een significante afwijking tussen de begrote en de werkelijke voortgang van het project. De organisatie heeft geconcludeerd dat hier geen sprake van is en dat derhalve aanpassing van de lastneming niet noodzakelijk is in het kader van de jaarrekening 2023.
- ▶ De bestemmingsreserve “meerjarige subsidies” heeft per ultimo 2023 een omvang van € 1,5 miljoen. Dit betreft het totaal aan beschikte projectsubsidies, waarvoor in lijn met het verantwoordingsstelsel nog geen lasten zijn verantwoord.
- ▶ De RVO is een belangrijke uitvoeringsorganisatie van de provincie en verstrekt onder mandaat van de provincie diverse natuursubsidies. Wij constateren dat de informatieverschaffing vanuit de RVO niet volledig aansluit op het stelsel van lastneming van subsidies van uw provincie. Daarnaast verstrekt de RVO sinds dit jaar geen gecontroleerde verantwoordingsinformatie meer. Uw organisatie is hierover in (in IPO-verband) overleg met de RVO om dit voor de toekomst procesmatig te borgen. Wij adviseren om in overleg te blijven met de RVO en deze processen en verantwoordingsinformatie van de RVO beter op elkaar te laten aansluiten.

Conclusie

Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden concluderen wij dat de subsidielasten en -verplichtingen in de definitieve jaarrekening 2023 juist en volledig zijn verantwoord.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Verantwoording van de bezoldiging van de topfunctionarissen in de WNT-verantwoording

Kernpunt

Op basis van de Wet Normering Topinkomens (WNT) is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt daarnaast een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor de bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de bezoldigingsmaxima van topfunctionarissen overschrijden.

De complexiteit van deze wetgeving in combinatie met de (wettelijk bepaalde) lage controletolerantie voor de accountant resulteren in een verhoogd risico onderkend dat de WNT over 2023 niet is nageleefd en/of de toelichting op de WNT niet voldoet aan de gestelde vereisten. Daarnaast is in 2023 sprake van mutaties in de te verantwoorden topfunctionarissen, hetgeen bijdraagt aan een hogere complexiteit van de verantwoording.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de WNT over 2023 is nageleefd en dat de toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij de verantwoordelijk medewerkers inzake de totstandkoming van de WNT-verantwoording.
- ▶ Aansluiten van de WNT-verantwoording in de jaarrekening met onderliggende bescheiden uit de salarisadministratie en financiële administratie. Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de volledigheid van de bezoldiging als gevolg van de beëindiging van het dienstverband van de provinciesecretaris.
- ▶ Vaststellen of de bedragen in de WNT-verantwoording tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de WNT.
- ▶ Analyse van de volledigheid van functionarissen die verantwoord dienen te worden in het kader van de WNT.
- ▶ Analyse volledigheid van de in de verantwoording opgenomen looncomponenten en vergoedingen, zowel vanuit de salaris- als de financiële administratie.

Bij onze controle hebben wij gebruikgemaakt van specialisten van ons landelijk WNT-kennisteam.

Belangrijkste observaties:

In overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving kwalificeren de secretaris en de griffier van de provincie als leidinggevende topfunctionaris. De bezoldiging van de secretaris en de griffier blijft binnen het voor de provincie algemeen geldende bezoldigingsmaximum.

Het dienstverband van de voormalige provinciesecretaris is per eind 2022 geëindigd. De laatste uitbetaling van opgebouwde verlofrechten heeft plaatsgevonden in de eerste loonperiode van het jaar 2023 en is op juiste wijze toegelicht in de verantwoording. De bezoldiging van de waarnemend provinciesecretaris (tot en met mei 2023) en de provinciesecretaris (vanaf juni 2023) zijn tevens juist en volledig toegelicht in de WNT-verantwoording.

Anticumulatiebepaling

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of geen sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen. Evenals vorig jaar hebben wij in onze controleverklaring deze aangelegenheid benadrukt middels een paragraaf ter benadrukking van overige aangelegenheden.

Conclusie

Wij hebben vastgesteld dat provincie Zeeland over 2023 de WNT heeft nageleefd en dat de WNT-verantwoording in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Verantwoording van specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage

Kernpunt

De provincie Zeeland dient middels de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2023 verantwoording af te leggen over 34 specifieke uitkeringen (2022: 30). Iedere specifieke uitkering heeft eigen kenmerken en specifieke voorwaarden en vereisten. Als gevolg hiervan hebben wij een verhoogd risico ten aanzien van de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verantwoorde bestedingen in de SiSa-bijlage onderkend.

Onze aanpak

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Wij hebben per specifieke uitkering onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat de financiële verantwoording in de SiSa-bijlage juist, volledig en rechtmatig is:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij verantwoordelijk medewerkers van de financiële en specifieke afdelingen.
- ▶ Kennisnemen van de specifieke regeling, projectplannen en beschikkingen.
- ▶ Vaststellen of de verantwoorde bestedingen in de SiSa-bijlage aansluiten met de financiële administratie.
- ▶ Detailcontrole van de verantwoorde bestedingen op basis van onderliggende documentatie en de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Het aantal regelingen is de afgelopen jaren sterk toegenomen, daarnaast zijn de bestedingen per regeling toegenomen. Deze ontwikkeling vereist een gedegen interne beheersing. De interne beheersing is de afgelopen jaren ontwikkeld, mede door het opstellen van een dossier per regeling waarin de specifieke voorwaarden zijn uitgewerkt.

Als gevolg van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is de organisatie vanaf het jaar 2023 ook verantwoordelijk voor de (verbijzonderde) interne controle op de rechtmatigheid van de bestedingen ten laste van SiSa-regelingen. Hiertoe heeft de organisatie detailwerkzaamheden uitgevoerd om de rechtmatigheid te controleren. Wij concluderen dat deze werkzaamheden met de juiste diepgang zijn uitgevoerd. Er zijn geen bevindingen vanuit deze detailwerkzaamheden.

De organisatie is gestart met het tussentijds monitoren en verantwoorden van projectbudgetten voor de SiSa-regelingen. In de praktijk blijkt dit complex, daar een aantal boekingen (onder andere doorboeking van personeelskosten ten laste van het budget) slechts éénmaal per jaar worden verantwoord. Wij adviseren om dergelijke boekingen periodiek te verantwoorden. Dit kan de tussentijdse monitoring en tussentijdse interne controlewerkzaamheden ten goede komen.

Conclusie

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkering geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. De SiSa-bijlage dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In de bijlage van dit verslag zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. De provincie kan deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Waardering van het kapitaalbelang in N.V. Westerscheldetunnel

Kernpunt

N.V. Westerscheldetunnel (hierna: WST) is in de jaarrekening 2023 verantwoord tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Het kapitaalbelang WST is in de jaarrekening 2023 gewaardeerd tegen € 115,0 miljoen (2022: € 115,0 miljoen).

Het college heeft de marktwaarde ingeschat op basis van de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen, zijnde de geschatte toekomstige dividendbaten vanuit WST. Deze worden door WST gefinancierd op basis van de tolopbrengsten. De ontwikkelingen omtrent het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel dienen in deze analyse betrokken te worden.

In augustus 2023 is een breuk in de bovenzijde van de tunnelbuis van de Westerscheldetunnel aangetroffen. De gevolgen van deze breuk kunnen impact hebben op de waardering van de deelneming.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat het kapitaalbelang in WST juist is gewaardeerd in de jaarrekening:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij verantwoordelijk medewerkers.
- ▶ Kennis nemen van de (gecontroleerde) jaarrekening van WST.
- ▶ Inspectie van de door de provincie Zeeland opgestelde marktwaardeanalyse van WST, inclusief aansluiting op de jaarrekening en het meerjarige beleidsplan 2023-2027 van WST.
- ▶ Sensitiviteitsanalyses ter controle van de gedane aannames en parameters.
- ▶ Retrospectieve toetsing ter controle van de betrouwbaarheid van de inschattingen.

Belangrijkste observaties

In november 2023 is de bestuursovereenkomst "Tolvrije Westerscheldetunnel" door het Rijk en de provincie getekend. Het doel van deze overeenkomst is om de Westerscheldetunnel uiterlijk per 2025 tolvrij te maken voor in ieder geval personenverkeer. Ter compensatie van de gederfde tolopbrengsten stelt het Rijk € 140 miljoen beschikbaar. In de bestuursovereenkomst zijn nog geen afspraken gemaakt over de wijze waarop deze middelen toegekend zullen worden. Daarmee zijn deze middelen ook nog niet afdwingbaar.

Provinciale Staten heeft budgetrecht over de gevolgen die voortvloeien uit de bestuursovereenkomst. Dit besluit heeft nog niet plaatsgevonden, waarmee de besluiten uit de bestuursovereenkomst nog niet onomkeerbaar zijn. Het college heeft een marktwaardeanalyse opgesteld en op basis van bovenstaande overwegingen geconcludeerd dat de bestuursovereenkomst geen impact heeft op de waardering van de deelneming in de jaarrekening 2023. Op grond van deze analyse concludeert het college dat de marktwaarde van de deelneming WST hoger dan de verkrijgingsprijs waardoor geen sprake is van afwaardering naar een lagere marktwaarde.

WST heeft een onderzoek ingesteld naar de gevolgen van de breuk in de tunnelbuis. Deze zijn op dit moment nog niet duidelijk en ook de financiële impact is niet in te schatten. Op basis van de huidige inzichten heeft de breuk geen gevolgen voor de waardering van de deelneming per ultimo 2023. Deze kan wel gevolgen hebben voor de toekomstige dividendbetalingen door WST aan de provincie Zeeland.

Uiterlijk 2033 eindigen de tolrechten voor WST. Op grond hiervan merken wij op dat - indien de deelneming WST jaarlijks het positieve jaarrekeningresultaat blijft uitkeren als dividend aan de provincie - in de toekomst een kantelpunt bestaat waarin de marktwaarde lager wordt dan de huidige boekwaarde. In dat geval dient afwaardering plaats te vinden naar de dan geldende lagere marktwaarde. Het college schat op basis van huidige informatie in dat dit kantelpunt in 2031 ligt.

Conclusie

Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden concluderen wij dat het kapitaalbelang in de WST juist is gewaardeerd.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Waardering van het kapitaalbelang in Investeringsfonds Zeeland B.V.

Kernpunt

De provincie Zeeland is aandeelhouder van Investeringsfonds Zeeland B.V. (hierna: IFZ). Als gevolg van kapitaalstortingen in het boekjaar 2023 van in totaal € 1,7 miljoen is het kapitaalbelang toegenomen tot € 12,0 miljoen per eind 2023. Dit kapitaalbelang is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Door uw organisatie is vastgesteld dat de marktwaarde van het kapitaalbelang hoger is.

IFZ heeft als doel het stimuleren van de lokale economie door het verstrekken van hoog risicodragend kapitaal aan startende en doorgroeende ondernemers. Inherent aan de aard van dergelijke kapitaalverstrekkingen is er sprake van een verhoogd waarderingsrisico.

Onze aanpak

Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd om de agiostorting en de waardering van het kapitaalbelang in IFZ te controleren:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij verantwoordelijk medewerkers.
- ▶ Beoordeling van (exploitatie) overeenkomsten, bestuurlijke besluiten en overige relevante documenten.
- ▶ Inspectie en beoordeling van de gecontroleerde jaarrekening 2023 van IFZ en de onderliggende participatiefondsen.

Belangrijkste observaties

Op basis van onze controlewerkzaamheden constateren wij dat er geen sprake is van een lagere marktwaarde, daarmee is het kapitaalbelang in de jaarrekening 2023 juist gewaardeerd.

De kapitaalstortingen van in totaal € 1,7 miljoen betreft de laatste tranche uit de eerder overeengekomen bestuursovereenkomst "Zeeland in Stroomversnelling".

Wij constateren dat IFZ in het jaar 2023 alsmede in voorgaande jaren een negatief resultaat heeft behaald. Deze zijn voornamelijk het gevolg van dotaties aan de voorziening uitstaande leningen en de afwaardering op participaties van de onderliggende fondsen.

De door provincie Zeeland verstrekte middelen aan IFZ zijn revolverend ingezet, daarmee met de verwachting dat de middelen in de toekomst terugvloeien naar de provincie ofwel opnieuw kunnen worden geïnvesteerd. Wij adviseren de revolverendheid van de ingezette middelen te blijven volgen.

Het Rijk heeft als onderdeel van het compensatiepakket "Wind in de Zeilen" (fiche 1E) een agiostorting in IFZ ter hoogte van € 20,0 miljoen toegezegd. In 2023 is de laatste tranche ter grootte van € 5,0 miljoen door het Rijk gestort. Deze agiostortingen vinden plaats zonder verwatering van het aandelenkapitaal. Het waarderingsrisico van het kapitaalbelang van de provincie Zeeland wordt hiermee kleiner.

Conclusie

Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden concluderen wij dat de kapitaalverstrekking in IFZ juist is gewaardeerd.

Wij merken op dat de aandeelhouders van IFZ voornemens zijn de juridische structuur van IFZ en de onderliggende investeringsfondsen te herstructureren. Deze herstructurering kan impact hebben op de toekomstige waardering van IFZ in de jaarrekening van de provincie Zeeland. Nadere toelichting omtrent deze ontwikkeling is opgenomen op [pagina 21](#) van dit verslag.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Waardering van het kapitaalbelang in GBE Aqua B.V. en de garantstelling aan GBE Aqua B.V.

Kernpunt

In juli 2021 hebben Provinciale Staten en de overige aandeelhouders van PZEM N.V. het besluit genomen om Evides te ontvlechten. Vanuit de nieuw opgerichte holding GBE Aqua B.V. is Evides voor € 354,5 miljoen overgenomen van PZEM N.V. Het overnamebedrag is gefinancierd middels een extern aangetrokken lening. De provincie Zeeland heeft op dat moment een garantstelling afgegeven voor het volledige geleende bedrag.

Provincie Zeeland heeft in 2023 in totaal € 50,0 miljoen (2022: € 46,0 miljoen) dividend ontvangen vanuit ZEH (voorheen: PZEM N.V.). In overeenstemming met de gemaakte afspraken is hiervan € 44,5 miljoen via een kapitaalstorting doorgestort naar GBE Aqua B.V. Ook de andere aandeelhouders hebben de van ZEH N.V. ontvangen dividenden doorgestort naar GBE Aqua B.V., welke hiermee in staat is om de externe lening af te lossen. De omvang van de door provincie Zeeland afgegeven garantstelling neemt hierdoor af. Deze bedraagt per ultimo 2023 nog € 163 miljoen (van de hoofdsom van € 354 miljoen).

Onze aanpak

Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd om vast te stellen dat het kapitaalbelang in en afgegeven garantstelling aan GBE Aqua B.V. juist zijn gewaardeerd in de jaarrekening:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij verantwoordelijk medewerkers.
- ▶ Beoordeling van contracten, aandeelhoudersbesluiten, notariële aktes en overige relevante documentatie.
- ▶ Beoordeling van de (gecontroleerde) jaarrekeningen van GBE Aqua B.V. en Evides N.V.
- ▶ Controle van de juistheid en volledigheid van de toelichtingen in de jaarrekening ten aanzien van de kapitaalstortingen en de afgegeven garantstelling.

Belangrijkste observaties

Als gevolg van de dividendbaten en de daaruit volgende kapitaalstortingen in GBE Aqua B.V. is het kapitaalbelang in het jaar 2023 sterk toegenomen. Daarentegen neemt de omvang en daarmee het risico op de afgegeven garantstelling snel af. De organisatie verwacht in 2024 omvangrijke dividendbaten vanuit ZEH N.V. te ontvangen, welke in overeenstemming met de gemaakte afspraken via kapitaalstortingen ook worden doorgestort naar GBE Aqua B.V. Hiermee kan het restantbedrag van de lening in 2024 naar verwachting volledig worden afgelost. De toekomstige dividendbaten vanuit ZEH N.V. worden daarmee voor de provincie Zeeland vrij besteedbaar.

Met inachtneming van de recente acquisitie en de sterke financiële resultaten van Evides is het risico inzake de juiste waardering van het kapitaalbelang in GBE Aqua B.V. per ultimo 2023 beperkt. Naarmate de omvang van het kapitaalbelang verder toeneemt, neemt het risico op de juiste waardering van het kapitaalbelang toe. Het college dient in dat geval de juiste waardering met meer diepgang te onderbouwen.

Gecontroleerde jaarrekeningen van GBE Aqua B.V. en Evides of andere betrouwbare actuele financiële informatie zijn van groot belang voor de controle van de waardering van het kapitaalbelang. Met inachtneming van de toenemende omvang van het kapitaalbelang vragen wij de aandacht voor de tijdige beschikbaarheid van de gecontroleerde jaarrekeningen of financiële informatie.

Conclusie

Op basis van de door ons verrichte controlewerkzaamheden concluderen wij dat de dividendbaten, kapitaalstorting in GBE Aqua B.V. en de afgegeven garantstelling aan GBE Aqua B.V. juist en volledig zijn gewaardeerd en adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Interne beheersing verbonden partij Zanddijk B.V.

Kernpunt

Ten behoeve van de uitvoering van project Zanddijk heeft provincie Zeeland in juni 2023 Zanddijk B.V. opgericht. Deze uitvoeringsorganisatie betreft een 100%-deelneming van de provincie Zeeland.

Voor de uitvoering van het project hebben Provinciale Staten in december 2022 een krediet van € 68 miljoen beschikbaar gesteld. Van dit budget zal € 60 miljoen op basis van de voortgang beschikbaar worden gesteld aan de uitvoeringsorganisatie. Daarnaast is er € 7 miljoen beschikbaar voor de verwerving van de gronden.

De provincie Zeeland is als oprichter en enige aandeelhouder verantwoordelijk voor de inrichting van de governance van Zanddijk B.V. Hiertoe is een directeur aangesteld die verantwoordelijk is voor het bestuur. De aangestelde raad van commissarissen (hierna: RvC) is verantwoordelijk voor het toezicht op het bestuur.

In december 2023 is de voltallige RvC opgestapt vanwege een verschil van inzicht met de directie. In december 2023 is een nieuwe interim RvC aangetreden. De interim RvC heeft gesproken met betrokkenen en verslag uitgebracht aan de provincie.

Conclusie

Wij hebben kennis genomen van dit verslag en de daarin opgenomen aanbevelingen voor de verbetering van de interne beheersing en de inrichting van de governance. Wij onderschrijven de in het verslag opgenomen aanbevelingen om te komen tot transparante en praktische verhoudingen tussen directie, RvC en aandeelhouder. Wij adviseren in de kwartaalrapportage grote projecten (rapportage aan PS) ook concreet opvolging te geven aan de in het verslag opgenomen aanbevelingen.

Deze gebeurtenis heeft geen impact op de jaarrekening 2023 van de provincie Zeeland.

Rechtmatigheidsverantwoording Zanddijk B.V.

Kernpunt

Als 100%-deelneming van de provincie Zeeland is de Europese aanbestedingswetgeving ook van toepassing op Zanddijk B.V. De provincie is zich hiervan bewust en heeft het bestuur van Zanddijk B.V. derhalve gevraagd om een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in haar jaarrekening. Deze wordt vervolgens door de provincie beoordeeld in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording die het college afgeeft bij de baten, lasten en balansmutaties in het jaar 2023.

De gevraagde rechtmatigheidsverantwoording is onterecht niet opgenomen in de jaarrekening 2023 van Zanddijk B.V. Hiertoe heeft de provincie overleg gehad met de directie en externe accountant van Zanddijk B.V. Vanaf volgend jaar wordt deze alsnog opgenomen en betrokken in het getrouwheidsoordeel van de externe accountant. Met inachtneming van de beperkte inkopen in 2023, is voor dit jaar besloten om separaat een memo op te stellen waarin de (aanbestedings)rechtmatigheid van de inkopen en beheershandelingen in 2023 is uiteengezet. Vanuit deze analyse zijn geen rechtmatigheidsbevindingen geïdentificeerd.

Conclusie

Er is geen sprake van onrechtmatigheden of bevindingen bij Zanddijk B.V., welke ook van impact zijn op de rechtmatigheidsverantwoording van de provincie Zeeland.

Wij kunnen ons verenigen in de gemaakte keuze (back-up oplossing) ten aanzien van de analyse van de toetsing op de rechtmatigheid van Zanddijk B.V. voor het jaar 2023. Vanaf 2024 dient de rechtmatigheidsverantwoording in overeenstemming met de gemaakte afspraken te worden opgenomen in de jaarrekening en betrokken te worden in het getrouwheidsoordeel van de externe accountant van Zanddijk B.V.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Garantstellingen als onderdeel van de niet in de balans opgenomen verplichtingen

Kernpunt

De provincie Zeeland heeft omvangrijke garantstellingen afgegeven. De totale omvang hiervan bedraagt per ultimo 2023 € 403,5 miljoen (2022: € 518,9 miljoen). Deze garantstellingen zijn toegelicht in de jaarrekening. Het betreffen garantstellingen voor aangegane leningen door een derde partij. De provincie Zeeland staat garant voor deze leningen indien de derde partij niet of niet volledig in staat blijkt om te voldoen aan de leningsverplichtingen.

In lijn met het BBV (artikel 57) zijn deze garantstellingen toegelicht in de jaarrekening onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen. Jaarlijks wordt door de organisatie beoordeeld in hoeverre een voorziening gevormd dient te worden voor een van de garantstellingen. Hier is per ultimo 2022 en 2023 geen sprake van.

De meest omvangrijke garantstellingen per ultimo 2023 betreffen de garantstelling aan North Sea Port SE (€ 182,1 miljoen), WarmCO2 (€ 56,5 miljoen) en GBE Aqua (€ 162,8 miljoen). De garantstelling inzake GBE Aqua is nader toegelicht op [pagina 16](#) van dit verslag.

Garantstelling North Sea Port SE

Deze garantstelling is niet rechtstreeks door Provincie Zeeland verstrekt, maar destijds door de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports. Na de opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports is Provincie Zeeland voor 50% rechtstreeks aandeelhouder in North Sea Port SE geworden. De provincie staat daarmee ook voor 50% garant van de totale garantstelling. De Zeeuwse gemeenten Borsele, Vlissingen en Terneuzen staan samen garant voor de overige 50%.

Het garantieplafond op basis van de oorspronkelijke overeenkomst bedraagt € 500 miljoen, waarvan provincie Zeeland voor de helft garant staat. Dit plafond loopt stapsgewijs af en bedraagt per ultimo 2023 € 360 miljoen. Het plafond wordt de komende jaren afgebouwd naar nihil per 1 januari 2028. North Sea Port SE heeft de garanten gevrijwaard voor deze garantie.

De organisatie heeft een position paper opgesteld en daarin het risico van de garantstelling nader geduid. Onderdeel van deze analyse is een beoordeling van de liquiditeit, solvabiliteit en financiële resultaten van North Sea Port SE. Deze zijn financieel gezond en sterk te noemen, op basis waarvan de organisatie stelt dat er geen aanleiding is voor het vormen van een voorziening.

Wij hebben het position paper beoordeeld en daarbij zoveel mogelijk aangesloten met onderliggende documentatie en overeenkomsten. Naast de beoordeling van deze documentatie hebben wij ook de meest recent beschikbare gecontroleerde jaarrekening van North Sea Port SE (2022) beoordeeld. Op basis van onze werkzaamheden steunen wij de uitgangspunten uit het position paper, waaronder de duiding van het risico, en stemmen wij in met de conclusie van de organisatie dat er geen aanleiding is om een voorziening te vormen voor de garantstelling. Wij hebben tevens vastgesteld dat de garantstelling in overeenstemming met het BBV voldoende transparant is toegelicht in de jaarrekening.

Garantstelling WarmCO2

De organisatie heeft in haar analyse ook het risico op de garantstelling van WarmCO2 betrokken. Deze garantstelling kent een plafond van € 65 miljoen (waarvoor de provincie ook voor 50% garant staat), met een schuldpositie per ultimo 2023 van € 56,5 miljoen. Deze garantstelling kent geen einddatum. North Sea Port Netherlands heeft een vrijwaring afgegeven voor deze garantstelling, waarmee provincie Zeeland eventuele aansprakelijkheid in eerste instantie kan doorleggen bij North Sea Port. De organisatie concludeert dat ook voor deze garantstelling geen voorziening gevormd hoeft te worden. Wij kunnen instemmen met deze conclusie in het kader van de controle van de jaarrekening 2023.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Geen oneigenlijke beïnvloeding van het jaarrekeningresultaat door het college van Gedeputeerde Staten geconstateerd

Kernpunt

In onze controle houden wij rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken en andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving. Er is sprake van onderbesteding op vrijwel alle programma's. Dit verhoogt het risico op het doorschuiven van de voor het boekjaar door Provinciale Staten beschikbaar gestelde, maar door het college niet bestede budgetten naar het volgend boekjaar. In onze controleaanpak houden wij er rekening mee dat dit frauderisico in de eerste plaats tot uitdrukking zou komen in de juistheid van de afgrenzing van subsidielasten, de volledige verwerking van nagekomen subsidieafrekeningen en de juistheid van de overlopende verplichtingen.

Onze aanpak

Wij hebben onder andere de volgende controlewerkzaamheden verricht, specifiek gericht op dit frauderisico:

- ▶ Inwinnen van inlichtingen bij het portefeuillehouder financiën, directiebestuur, medewerkers van de afdeling financiën en medewerkers van de afdeling control met betrekking tot de subsidielasten, subsidieafrekeningen en overlopende verplichtingen.
- ▶ Evalueren van opzet en bestaan van het financieel afsluitproces en het subsidieproces, inclusief de hierin begrepen interne beheersmaatregelen rondom handmatige (memoriaal) boekingen in de financiële administratie.
- ▶ Wij hebben de juistheid van de afgrenzing van subsidielasten met verhoogde diepgang getoetst middels een uitgebreide deelwaarneming aan de hand van onderliggende documentatie (beschikkingen, voortgangsrapportages, et cetera). Hierbij hebben wij specifiek en per type subsidie de juiste afgrenzing op basis van het stelsel voor lastneming van subsidies getoetst.

- ▶ Wij hebben de volledigheid van nagekomen subsidieafrekeningen met verhoogde diepgang gecontroleerd op basis van analyse van de einddatum van in eerdere jaren toegekende projectsubsidies, analyse van de verantwoordde positieve afwikkelverschillen in 2024 en analyse van de subsidielasten en -baten in 2024.
- ▶ Wij hebben de juistheid van de overlopende verplichtingen met verhoogde diepgang getoetst middels een uitgebreide deelwaarneming aan de hand van onderliggende documentatie (facturen, contracten, bankafschriften) en hierbij specifiek gelet op de toerekening aan het juiste verslagjaar.
- ▶ Wij hebben data-analyse toegepast om (handmatige) boekingen in de financiële administratie met een verhoogd risico te signaleren op basis van vooraf vastgestelde risicocriteria (waaronder boekingen rondom de jaarafsluiting of boekingen door medewerkers van de provincie die niet primair betrokken zijn bij de jaarafsluiting). De geselecteerde (handmatige) boekingen hebben wij vervolgens in detail gecontroleerd aan de hand van de onderliggende documentatie.

Belangrijkste observaties

- ▶ Wij constateren dat het aantal door de ambtelijke organisatie gemaakte handmatige boekingen in de jaarafsluiting relatief hoog is in vergelijking met andere maanden. Dit is onder andere het gevolg van de aard van enkele boekingen, waarbij mutaties (bijvoorbeeld reserves en voorzieningen) voornamelijk in het kader van de jaarafsluiting worden geboekt.
- ▶ Wij hebben geen indicaties verkregen voor bijzondere of ongebruikelijke boekingen of oneigenlijke beïnvloeding van het jaarrekeningresultaat.

Conclusie

Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd die duiden op het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het college van Gedeputeerde Staten met als doel het jaarrekeningresultaat oneigenlijk te beïnvloeden.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Toegezegde bijdrage aan Delta Kenniscentrum

Kernpunt

De provincie Zeeland heeft - als onderdeel van het compensatiepakket "Wind in de Zeilen" - onder voorwaarden een bijdrage van € 20,0 miljoen toegezegd in het nog te realiseren Delta Climate Center (DCC) (fiche 1C).

In het jaar 2023 zijn door de stuurgroep de kaders voor de begroting voor het nog te realiseren kenniscentrum vastgesteld. De begroting dient nog in meer detail te worden uitgewerkt alvorens het duidelijk is in welke vorm en op welk moment de provincie Zeeland haar bijdrage beschikbaar stelt. Vanuit deze € 20 miljoen is in 2023 € 400.000 beschikbaar gesteld voor de aanloopkosten voor de start van het Delta Climate Center.

Op basis van huidige inzichten zal de provincie Zeeland in 2024 een eerste (meerjarige) projectsubsidie toekennen voor de eerste drie jaar van het project. Het ministerie van OC&W zal hierin ook bijdragen.

Conclusie

Het college concludeert dat ten aanzien van de bijdrage aan het Delta Kenniscentrum sprake is van een verplichting waarvan de omvang op dit moment nog niet duidelijk is. Wij kunnen instemmen met het standpunt van het college om de toegezegde bijdrage te verantwoorden in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Volledigheid van overige (subsidie)baten

Kernpunt

In de Nederlandse controlestandaarden wordt verondersteld dat er een frauderisico bestaat ten aanzien van de opbrengstenverantwoording. Dit risico hebben wij ook geëvalueerd in het kader van de controle van de jaarrekening van de provincie Zeeland. Wij hebben de opbrengstenstromen van de provincie Zeeland geëvalueerd.

Volgens onze inschatting op basis van complexiteit, subjectiviteit en omvang doet dit risico zich met name voor bij de juiste afgrenzing van de overige- en subsidiebaten. Wij hebben in reactie op het veronderstelde frauderisico aanvullende controlewerkzaamheden inzake de opbrengstenverantwoording bepaald en uitgevoerd, waaronder detailcontroles ten aanzien van de juiste afgrenzing. Als onderdeel van onze werkzaamheden ter beoordeling van de gebeurtenissen na balansdatum hebben wij deze werkzaamheden ten aanzien van de afgrenzing geüpdatet.

Bevindingen en conclusie

Wij constateren dat de opbrengstenverantwoording onvolledig is als gevolg van enkele nagekomen boekingen in 2024. Dit betreffen subsidie-afrekeningen, waarvoor per balansdatum geen vordering was verantwoord.

De afrekeningen zijn individueel beperkt van omvang, het totaalbedrag is € 251.000. In verband met de timing en omvang ten opzichte van de materialiteit heeft het College ervoor gekozen om deze voorgestelde correctie niet meer te verwerken in de jaarrekening 2023.

Wij hebben geen indicaties verkregen op mogelijke fraude ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Duurzaamheidsrapportage

Kernpunt

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid volgen elkaar in rap tempo op. Grote ondernemingen moeten op basis van Europese wetgeving transparant rapporteren op het gebied van ESG (Environmental, Social en Governance). Deze wetgeving is op dit moment niet van toepassing voor decentrale overheden.

Het BBV stelt momenteel ook geen eisen aan duurzaamheidsverslaggeving. Dit maakt deze onderwerpen echter niet minder relevant voor de provincie, daar de overheid een centrale beleidsrol heeft in het behalen van klimaatdoelstellingen.

De provincie heeft ook regionale klimaatafspraken gemaakt. Over deze doelstellingen wordt gerapporteerd in de programmaverantwoording in hoofdstuk "8 Programma Energie en Klimaat". Daar wordt onder andere ingegaan op de doelstellingen vanuit het Zeeuwse Regionale Energiestrategie (RES) en (doel)indicatoren op het gebied van energie en emissies. De rapportage over CO₂-emissies is onvolledig doordat data niet in alle gevallen bekend is. Op basis van Europese wetgeving is voor grote bedrijven de verplichting om hier uitgebreid en volledig over te rapporteren.

Maatschappelijk verantwoord inkopen is een speerpunt in het inkoop- en aanbestedingsbeleid. De organisatie is zich aan het ontwikkelen om een aantal duurzaamheids-KPI's meetbaar te maken en daar de data voor te registreren. Dit betreft bijvoorbeeld de hoeveelheid vermeden CO₂ en de hoeveelheid vermeden primaire materialen. Hier wordt in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag 2023 voor het eerst over gerapporteerd.

Provincie Zeeland monitort het verbruik door jaarlijks een aantal gegevens te verzamelen, zoals verbruik aan gas en elektra en gegevens over het wagenpark en dienstreizen. Dit zijn de directe emissies (scope 1 en 2). Deze worden via een verrekensystematiek gecompenseerd met het Zeeuws Klimaatfonds.

Wij concluderen dat de kwaliteit van duurzaamheidsinformatie in het jaarverslag verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door:

- ▶ Éénduidige rapportage op centrale plaats in de P&C-cyclus. Het programma "Energie en klimaat" lijkt hiervoor geschikt.
- ▶ Meer transparantie in rapportage van CO₂-emissies, daarbij zoveel mogelijk gebruik makend van Europese normen (GHG-protocol). Diverse overheden rapporteren hun directe en indirecte emissies reeds op basis van dit protocol.
- ▶ Meer aandacht voor de borging van juistheid en volledigheid van data;
- ▶ Formuleren van doelstellingen en periodieke rapportage over de realisatie.

Wij gaan hierover graag met uw organisatie in gesprek.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Herstructurering N.V. Economische Impuls Zeeland en Investeringsfonds Zeeland B.V.

Kernpunt

De aandeelhouders van N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls) en Investeringsfonds Zeeland B.V. (IFZ) onderzoeken momenteel een wijziging in de aandelenstructuur. Doelstelling hierbij is een vereenvoudiging van de juridische structuur. In de beoogde transactie treden de provincie en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) uit IFZ. Dit is de dochterentiteit van Impuls waarin de investeringsactiviteiten zijn ondergebracht.

Tevens is daarbij het doel dat EZK ook aandeelhouder wordt in de moedermaatschappij (Impuls). De juridische structuur wordt hiermee meer in lijn gebracht met de structuur van andere regionale Ontwikkelingsmaatschappijen. Om tot een herstructurering te komen zal naar alle waarschijnlijkheid een aandelentransactie benodigd zijn tussen EZK en de Provincie. Op dit moment worden verschillende opties onderzocht in welke verhouding en onder welke voorwaarden de eventuele aandelentransactie plaats kan vinden.

Deelneming	Aandelenbelang PZ	Waardering ultimo 2023
N.V. Economische Impuls Zeeland	66%	€ 0,1 miljoen
Investeringsfonds Zeeland B.V.	29%	€ 12,0 miljoen

Waardering kapitaalbelangen in jaarrekening 2023 (kostprijs of lagere marktwaarde)

Bij een eventuele toekomstige transactie is het belangrijk dat de rechtmatigheid in acht wordt genomen. Daarbij dient te worden vastgesteld dat de marktwaarde van het op te geven belang in IFZ een vergelijkbare waarde vertegenwoordigt als de marktwaarde van het te verkrijgen c.q. het toekomstige belang in Impuls.

Op basis van het BBV dienen deelnemingen gewaardeerd te worden tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De waarde van de transactie kan gevolgen hebben voor de waardering van Impuls in de provinciale jaarrekening. Een eventuele transactie zal naar verwachting leiden tot een hogere waardering op de provinciale balans. Feitelijk wordt met de beoogde transactie een winst gerealiseerd en worden de verkregen aandelen tegen een hogere waarde gewaardeerd. Momenteel is deze waarde niet op de balans zichtbaar en betreft het een stille reserve. Dat betekent ook dat in de toekomst een onderbouwing (marktwaardetoets) van deze waarde belangrijker wordt.

Zowel de aandelentransactie als de toekomstige waardering is een complexe exercitie die blijvend aandacht vraagt van uw organisatie.

Conclusie

Aangezien de besluitvorming over de aandelentransactie naar verwachting in 2024 zal plaatsvinden, heeft deze ontwikkeling nog geen impact op de jaarrekening 2023. Wij vragen aandacht van GS en PS voor deze ontwikkeling en het hogere waarderingsrisico van het belang in Impuls na effectuering van de transactie. We constateren dat de organisatie oog heeft voor de complexiteit van deze transactie en de daarmee samenhangende risico's. De organisatie heeft ons hierin ook proactief betrokken.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Uw jaarverslag en onze observaties

Informatiewaarde

Uw jaarverslag bestaat uit de programma-verantwoording, de paragrafen en overige informatie.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast is in het jaarverslag de verwachte gang van zaken opgenomen.

Kwaliteit paragrafen

Uw jaarverslag bevat alle paragrafen die op basis van het BBV verplicht zijn gesteld. De opgenomen paragrafen voldoen aan de vereisten op basis van het BBV en bieden veel informatie. De informatie is gestructureerd en overzichtelijk opgenomen in het jaarverslag. Wij beoordelen de kwaliteit van uw paragrafen als goed.

Jaarverslag voldoet aan het BBV

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is vereist.

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat op basis van de verkregen kennis bij de jaarrekeningcontrole.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Onze visie op uw interne beheersing

Wij hebben inzicht verkregen in de opzet van de interne beheersomgeving, voor zover relevant voor onze opdracht. Wij hebben in het kader hiervan een nadruk gelegd op de rol van informatietechnologie (IT) en het gebruik ervan door uw organisatie. Het gebruik van IT is van invloed op de manier waarop de informatie die relevant is voor de jaarrekening wordt ingevoerd, verwerkt, onderhouden en gerapporteerd.

Wij hebben dit inzicht gebruikt voor het uitvoeren van een effectieve controle. Wij hebben hierbij de opzet en het bestaan van de IT beoordeeld en op basis daarvan onze algemene auditstrategie, risicobeoordelingen en de opzet van onze controlewerkzaamheden bepaald.

Wij hebben een volledig gegevensgerichte controleaanpak toegepast. Dit betekent dat wij de werking van de (belangrijkste) interne beheersmaatregelen niet hebben getoetst. In onze managementletter 2023, uitgebracht in oktober 2023, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2023 opgenomen. Over het algemeen constateren wij dat de provincie Zeeland onze aanbevelingen en bevindingen voortvarend oppakt.

Ons beeld van de IT omgeving

Geautomatiseerde gegevensverwerking

Onze controle hebben wij niet primair gericht op het afgeven van een oordeel op de continuïteit en de betrouwbaarheid van uw geautomatiseerde dataverwerking (of onderdelen daarvan). De jaarrekeningcontrolewerkzaamheden hebben ten aanzien van de systemen binnen de reikwijdte van onze controle geen tekortkomingen geïdentificeerd ten aanzien van de continuïteit en de betrouwbaarheid van uw geautomatiseerde gegevensverwerking.

Herziening controlestandaard 315

De aanscherping van de controlestandaard 315 heeft tot gevolg dat wij meer en diepgaandere werkzaamheden verrichten ten aanzien van de (beheersing van de) IT-omgeving. Onze werkzaamheden zien met name toe op de controle van opzet en bestaan van relevante beheersmaatregelen van de IT-processen "manage change", "manage access" en "manage operations". Deze werkzaamheden hebben wij uitgevoerd voor de voor de jaarrekening relevante IT-applicaties, zijnde Unit4Financials (financiële administratie), Proactis (inkoop- en factuurverwerking), AFAS (personeels- en salarisadministratie), BNG (bankapplicatie) en P8 (grondadministratie).

Op basis van onze werkzaamheden concluderen wij dat de beheersmaatregelen omtrent deze IT-processen niet volledig effectief zijn geïmplementeerd en/of werken. In onze managementletter hebben wij hier in meer detail over gerapporteerd.

Vanwege de scherpe vereisten is bij veel van onze controlecliënten sprake van bevindingen in de opzet, bestaan en/of werking van de IT-beheersomgeving. Wij hanteren daarmee in veel gevallen een volledig gegevensgerichte controleaanpak en steunen niet op de interne IT-beheersomgeving.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Bijlagen

Fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

Frauderisico's en bevindingen

Voor een beschrijving van de door ons geïdentificeerde frauderisico's, de in respons daarop uitgevoerde werkzaamheden en onze bevindingen verwijzen wij naar de sectie Onze kernpunten uit de controle. Het door ons geïdentificeerde frauderisico betreft mogelijke on eigenlijke beïnvloeding van het jaarrekeningresultaat door het college van Gedeputeerde Staten, zoals beschreven op [pagina 19](#) van dit verslag.

Signalen en aanwijzingen

Vanuit onze controlewerkzaamheden en besprekingen zijn ons geen signalen voor fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving (met significante impact) bekend geworden.

Frauderisicobeheersing

Wij hebben bij onze tussentijdse controle vastgesteld dat de afdeling control een brede frauderisicoanalyse heeft opgesteld. Het opstellen van de frauderisicoanalyse is een stap richting fraudebestendigheid. Voor onze observaties verwijzen we volledigheidshalve naar onze managementletter 2023.

Voor een beschrijving van de verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en van de accountant ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving verwijzen wij naar bijlage Verplichte communicatie.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Nieuwe controleverklaring

Bijlagen

Afweging of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de provincie in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De jaarrekening is door het college opgesteld uitgaande van continuïteit, gebaseerd op het oordeel van het college dat de provincie haar activiteiten in de voorzienbare toekomst zal voortzetten en aan haar verplichtingen kan blijven voldoen.

Als accountant moeten wij vaststellen dat de door het college gehanteerde veronderstellingen inzake de afweging dat de provincie in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder aanvaardbaar is. Tevens moeten wij op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de provincie haar financiële risico's kan opvangen.

Als uitgangspunt van onze oordeelsvorming hebben wij van het college de onderbouwing opgevraagd van haar beoordeling, inclusief een afweging over het al dan niet aanwezig zijn van een situatie van materiële onzekerheid (management assessment).

De beoordeling van het college is gebaseerd op uitgangspunten en verwachtingen of aannames over toekomstige ontwikkelingen. Alhoewel de verslaggevingsregels geen harde afgrenzing bevatten van de in ogenschouw te nemen periode hanteren we als minimaal te beoordelen periode een jaar na het opmaken van de jaarrekening, welke meestal samenvalt met de datum van onze controleverklaring.

Op basis van onze werkzaamheden en de verkregen informatie concluderen wij, als accountant, dat het college de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie adequaat heeft onderbouwd en de afweging van het college dat de provincie in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder aanvaardbaar is en geen sprake is van materiële onzekerheid. Onze beoordelingsperiode betreft een periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van de controleverklaring.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Managementsamenvatting

Kernpunten uit de controle

Uw jaarverslag

Interne beheersing

Fraude

Continuïteit

Nieuwe controleverklaring

Bijlagen

Nieuwe controleverklaring

Met ingang van het boekjaar 2022 rapporteren wij als gevolg van de aanpassing van de Nederlandse controlestandaard 700 in onze controleverklaring over de onderkende risico's voor continuïteit en fraude en hoe wij daaraan in de controle opvolging hebben gegeven. Concreet betekent dit dat in de controleverklaring twee secties zijn toegevoegd, namelijk "Onze controleaanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling" en "Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's".

Gezien het belang van deze onderwerpen hebben wij van het college een frauderisicoanalyse gekregen. Tevens hebben wij ter onderbouwing van de continuïteit een analyse ontvangen inzake de afweging of risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel zijn op te vangen.

Onze controleaanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

In deze sectie hebben wij toegelicht of wij wel of niet feiten en omstandigheden hebben onderkend die aanleiding geven te veronderstellen dat er een risico is dat risico's niet vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel zijn op te vangen. Aanvullend hebben wij beschreven welke werkzaamheden wij hebben verricht met betrekking tot uw conclusie dat de continuïteitsveronderstelling kan worden gehanteerd. Onderdeel van onze werkzaamheden is geweest het beoordelen van uw toelichting van de onzekerheden, de feiten en omstandigheden en de maatregelen die getroffen zijn om eventuele risico's die niet vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel zijn op te vangen te mitigeren.

Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's

Op basis van onze risicoanalyse en de frauderisicoanalyse zoals ontvangen van het management hebben wij de volgende frauderisico's opgenomen:

- ▶ Oneigenlijke beïnvloeding van het jaarrekeningresultaat door het college van Gedeputeerde Staten door juiste afgrenzing van subsidielasten, volledige verwerking van subsidieafrekeningen en juistheid overlopende verplichtingen (doorbreking van interne beheersmaatregelen door management, verondersteld frauderisico op basis van de Nederlandse controlestandaarden).
- ▶ Onvolledige verantwoording van overige (subsidie)baten (verondersteld frauderisico op basis van de Nederlandse controlestandaarden).

Gezien het belang van deze risico's hebben wij u gevraagd een adequate toelichting op te nemen hoe u deze risico's beheerst en wat de mogelijke impact van deze risico's is op onder de meer de realisatie van uw doelstellingen, het naleven van wet- en regelgeving en de financiële positie van uw organisatie.

Ons uitgangspunt is geweest dat de mate van detail en omvang van de beschrijving van de onderkende risico's en werkzaamheden evenredig is met het belang van deze risico's en de mate waarin daaraan door ons aandacht is besteed in de controle.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlagen

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Controleverschillen

Materialiteit

Onze controle is gericht op het ontdekken van materiële fouten in de financiële verantwoording. Via de controleverklaring geven wij aan dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft, hetgeen inhoudt dat wij een redelijke mate van zekerheid hebben dat de jaarrekening geen materiële fouten bevat.

Wij hebben een materialiteit gehanteerd van € 3,8 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op 1% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves (€ 386 miljoen). Wij hebben 1% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves als grondslag genomen, omdat op grond van artikel 2 lid 1 van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) de goedkeuringstolerantie voor de oordeelsvorming over de jaarrekening gesteld dient te worden op 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves.

Tijdens onze controle hebben wij verschillen tussen bedragen, classificaties, presentatie en toelichtingen vastgesteld. Dit kan betrekking hebben op:

- ▶ de waardering of presentatie van posten van de jaarrekening;
- ▶ zoals ze naar onze mening moeten worden gewaardeerd of gepresenteerd in overeenstemming met Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Gecorrigeerde controleverschillen

Beschrijving van het controleverschil	Bedrag (impact op resultaat)	Effect van deze bevinding op de evaluatie van de interne beheersomgeving	Referentie in dit verslag
Diverse reclassificaties, aanpassingen in de SiSa-bijlage en overige tekstuele aanpassingen	Diverse	Wij hebben beoordeeld in hoeverre dit controleverschil voortvloeit uit een tekortkoming in de interne beheersomgeving. Wij hebben geen significante tekortkomingen vastgesteld in het financiële afsluitingsproces.	n.v.t.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen

Wij hebben de ongecorrigeerde controleverschillen met het college van Gedeputeerde Staten besproken. Wij zijn van mening dat alle verschillen door het college zouden moeten worden aangepast.

Wij kunnen ons vinden in het standpunt van het management om deze niet aan te passen, gezien deze bedragen niet van materieel belang zijn voor het getrouwe beeld van de jaarrekening. De overwogen kwalitatieve factoren zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Beschrijving van het controleverschil	Bedrag	Effect van deze bevinding op de evaluatie van de interne beheersomgeving	Referentie in dit verslag
Onvolledige verantwoording van positieve subsidie afwikkelingsverschillen	€ 251.000	Wij hebben beoordeeld in hoeverre dit controleverschil voortvloeit uit een tekortkoming in de interne beheersomgeving. Wij hebben geen significante tekortkomingen vastgesteld in het financiële afsluitingsproces.	Pagina 20

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Wij zijn onafhankelijk

Hierbij brengen wij u schriftelijk verslag uit over onze onafhankelijkheid en vergoedingsgerelateerde onderwerpen krachtens het beleid van provincie Zeeland inzake de onafhankelijkheid van de accountant, de Nederlandse en internationale controlestandaarden evenals de toepasselijke Nederlandse wet- en regelgeving inzake onafhankelijkheid. Deze rapportage heeft betrekking op Ernst & Young Accountants LLP, de overige EY-netwerkfirma's in Nederland en andere landen (gezamenlijk: EY of wij).

Dienstverlening

Wij hebben geen andere opdrachten verricht dan de controle van de jaarrekening 2023. Deze dienstverlening heeft plaatsgevonden in overeenstemming met de opdrachtbrief gedateerd op 22 januari 2024.

Langdurige betrokkenheid

Er is geen sprake van langdurige betrokkenheid van betrokken teamleden die op grond van de onafhankelijkheidsregels niet is toegestaan.

Financiële relaties

Financiële relaties kunnen betrekking hebben op relaties van EY als onderneming met provincie Zeeland, evenals relaties van individuen (persoonlijke onafhankelijkheid). Daarom voert EY werkzaamheden uit in Nederland en op onze buitenlandse locaties om vast te stellen of een covered person met betrekking tot provincie Zeeland of een EY-lidfirma verboden financiële regelingen heeft met provincie Zeeland.

Er zijn geen bevindingen geconstateerd tijdens de audit- en engagementperiode.

Andere onafhankelijkheidskwesties

Andere onafhankelijkheidskwesties kunnen bestaan uit:

- ▶ Zakelijke relaties
- ▶ Werkrelaties
- ▶ Andere persoonlijke relaties
- ▶ Geschenken en gastvrijheid
- ▶ Juridische procedures

Wij zijn niet op de hoogte van dergelijke kwesties die redelijkerwijs van invloed geacht kunnen worden te zijn op onze onafhankelijkheid met betrekking tot provincie Zeeland.

Gebruik van niet-EY-accountants en externe specialisten

Wij hebben bij de uitvoering van onze controle geen gebruik gemaakt van niet-EY-accountants of externe specialisten.

Onafhankelijkheidsverklaring

Wij kunnen u bevestigen dat J.P.G. (Joost) van Gerwen, in zijn functie als externe accountant, Ernst & Young Accountants LLP, haar netwerkfirma's en haar partners, (senior) managers en overige teamleden, die de wettelijke controle uitvoeren, onafhankelijk zijn van provincie Zeeland.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van de provincie Zeeland hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en de paragraaf Verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen die indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Naleving notitie verbonden partijen commissie BBV

In oktober 2016 heeft de commissie BBV haar notitie inzake verbonden partijen herzien. In deze notitie gaat de commissie BBV onder meer in op de definitie van verbonden partijen, de begrotings- en verslaggevingsvoorschriften voor verbonden partijen, rechtmatigheid en bestuur en toezicht.

Op grond van deze verslaggevingsvoorschriften dient in de paragraaf Verbonden partijen onder meer de (verwachte) omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar te worden opgenomen, alsmede de (verwachte) omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar.

In de paragraaf Verbonden partijen in de jaarrekening 2023 heeft de provincie Zeeland hiervoor – in lijn met de notitie verbonden partijen – een schatting aangehouden. Deze schatting is door de provincie Zeeland daarnaast toereikend toegelicht in de paragraaf verbonden partijen. Wij kunnen ons hierin vinden.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, die informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2023 is gevoerd.

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de resterend beschikbare weerstandscapaciteit over de afgelopen jaren:

Weerstandsvermogen (bedragen x € miljoen)	Jaarverslag 2023	Jaarverslag 2022	Jaarverslag 2021
Beschikbare capaciteit (A)	86,7	56,5	40,9
Benodigde capaciteit (B)	15,2	7,1	5,5
Ratio weerstandsvermogen	5,7	8,0	7,4
Weerstandsvermogen (A-B)	71,5	49,4	35,4

De ratio tussen de beschikbaar en benodigde weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2023 5,7. Hiermee kwalificeert de ratio (op basis van de interne nota weerstandsvermogen en risicobeheersing) als uitstekend (vorig jaar: uitstekend). De afname van dit ratio wordt onder andere verklaard doordat project Zanddijk vanaf 2023 onderdeel is van de benodigde capaciteit en daarmee het ratio. Voor een nadere uiteenzetting verwijzen we naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag 2023.

Voor onze beoordeling van de kwaliteit van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing verwijzen we naar [pagina 22](#) van dit verslag.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

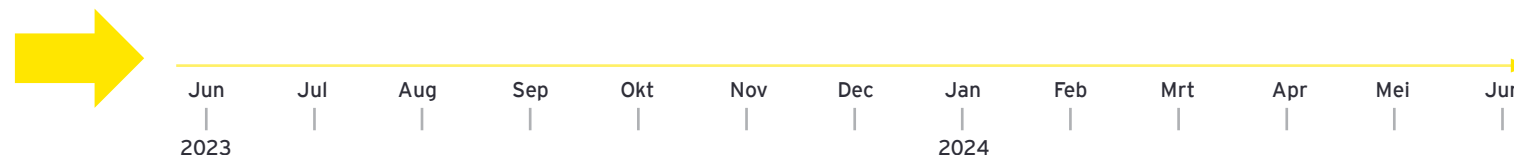
Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Communicatie met de auditcommissie en het management

Gedurende het jaar hebben wij de volgende besprekingen gehad met (een afvaardiging van) het directiebestuur (DB), Gedeputeerde Staten (GS) en de audit commissie (AC):

- ▶ 5 oktober 2023 (DB): tijdens deze bespreking is de controleaanpak en managementletter doorgenomen.
- ▶ 9 oktober 2023 (GS): tijdens deze bespreking is de controleaanpak en managementletter doorgenomen.
- ▶ 19 oktober 2023 (AC): tijdens deze bespreking is de controleplan doorgenomen.
- ▶ 7 december 2023 (AC): tijdens deze bespreking is de managementletter doorgenomen.
- ▶ 10 april 2024 (DB): tijdens deze bespreking is het accountantsverslag doorgenomen.
- ▶ 16 april 2024 (GS): tijdens deze bespreking is het accountantsverslag doorgenomen.
- ▶ 21 mei 2024 (AC): tijdens deze bespreking nemen wij het het accountantsverslag met de auditcommissie door.

Naast deze contactmomenten hebben wij gedurende het gehele controleproces (augustus 2023 tot en met april 2024) intensief contact gehad met de ambtelijke organisatie van de provincie Zeeland.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verplichte communicatie [EU verordening 537/2014]

Onderwerp	Onze opmerkingen
Verklaring van onafhankelijkheid	Zie bijlage Onafhankelijkheid
Belangrijkste bij de controle betrokken controle partners	Zie bijlage Onafhankelijkheid
Gebruikmaken andere accountants en/of externe deskundigen	Zie bijlage Onafhankelijkheid
Communicatie	Zie bijlage Communicatie
Controleaanpak, timing van de controle, geïdentificeerde risico's en eventuele wijzigingen hierin	Onze controleaanpak, timing van de controle en geïdentificeerde risico's zijn consistent met hetgeen in de managementletter (d.d. 27 oktober 2023) is gecommuniceerd
Controleaanpak balans- en exploitatieposten	We hebben conform voorgaand jaar een gegevensgerichte aanpak gehanteerd voor alle balans en exploitatieposten
Materialiteit	Zie bijlage Controleverschillen
Toelichting en documentatie	Door het management zijn ons alle vereiste toelichtingen en documenten verstrekt
Relevante zaken voor onze beoordeling van afweging van het College van Gedeputeerde Staten of de provincie de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op kan vangen	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging geïdentificeerd van de mogelijkheid van de provincie om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Wij verwijzen naar de bijlage "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" voor een nadere toelichting
Eventuele significante tekortkomingen in het interne financiële controlesysteem	Wij hebben geen significante tekortkomingen in het interne financiële controlesysteem geconstateerd.
Niet-naleving of vermoedelijke niet-naleving van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen	Wij hebben geen niet-naleving van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen geconstateerd, anders dan reeds in dit verslag toegelicht als zijnde financiële rechtmatigheidsfouten).

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verplichte communicatie [EU verordening 537/2014]

Onderwerp	Onze opmerkingen
Significante kwesties, zoals besproken met het management, met betrekking tot onze benoeming of continuering	Niet van toepassing
Significante moeilijkheden die tijdens de wettelijke controle zijn ondervonden, significante kwesties die voortvloeien uit de wettelijke controle en die zijn besproken, of waarover is gecorrespondeerd, met het management; en andere kwesties die voortvloeien uit de wettelijke controle en die, naar het professionele oordeel van de auditor, van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslagleggingsproces	Niet van toepassing
Significante problemen in de omgang met het management tijdens de controle	Niet van toepassing
Significante verslaggevingsrichtlijnen, inclusief kwalitatieve aspecten en onze beoordeling van toelichtingen door het management	Naar onze mening zijn de verslaggevingsrichtlijnen acceptabel en consistent toegepast. Tevens zijn de transacties in de juiste periode verantwoord en op juiste wijze toegelicht
Zijn materiële alternatieven voor in verslaggevingsrichtlijnen besproken met het management	Niet van toepassing
Significante schattingen, inclusief onze conclusie over de redelijkheid	Wij hebben geen bevindingen te rapporteren
Significante ongebruikelijke transacties	Op basis van onze controle hebben wij geen significante ongebruikelijke transacties geïdentificeerd, welke zich buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van de provincie Zeeland bevinden
Complexe zaken waarvoor consultatie buiten het controleteam nodig is	Niet van toepassing

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verplichte communicatie

Onderwerp	Onze opmerkingen
Gecorrigeerde onjuistheden/afwijkingen met betrekking tot rekeningen en openbaarmakingen	Zie bijlage Controleverschillen
Niet-gecorrigeerde onjuistheden/afwijkingen met betrekking tot rekeningen en openbaarmakingen die door het management als immaterieel worden beschouwd	Zie bijlage Controleverschillen
Fraude en niet-naleven van de wet- en regelgeving	Zie bijlage Fraude
Voorafgaande goedkeuring van diensten door de auditcommissie	Niet van toepassing, geen aanvullende dienstverlening
Schriftelijke bevestiging van het College van Gedeputeerde Staten	Wij hebben het College van Gedeputeerde Staten gevraagd om een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening (letter of representation). Deze hebben wij op 7 mei 2024 ontvangen.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: Verplichte communicatie

De verantwoordelijkheden van de accountant

Verantwoordelijkheden ten aanzien van de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening voor 2023 van provincie Zeeland gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving, zijnde het BBV. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring over de jaarrekening te verstrekken.

Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het "Protocol accountantscontrole 2023-2025" dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 15 maart 2024 en de Regeling Wet normering topinkomens (WNT) 2023.

De aard van onze opdracht is nader uiteengezet in onze opdrachtbevestiging d.d. (d.d. 22 januari 2024). Het tijdsplan van onze werkzaamheden is opgenomen in ons controleplan (d.d. 27 oktober 2023).

Provincie Zeeland heeft volledige medewerking verleend en heeft ons alle gevraagde toelichtingen en documenten verstrekt.

Verantwoordelijkheden ten aanzien van fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij zowel bij Provinciale Staten als bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland. Het is van belang dat het college van Gedeputeerde Staten, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden. Hierdoor kunnen de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten, fraude (Standaard 240) of non-compliance (Standaard 250) bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt. Zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals het identificeren van risico's, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude. Het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2023	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro	Toelichting fout/onzekerheid
C13	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	Geen	-	Niet van toepassing
C41	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw	Geen	-	Niet van toepassing
C48	Regeling specifieke uitkeringen Wind in de Zeilen	Geen	-	Niet van toepassing
C59	Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI-gebieden	Geen	-	Niet van toepassing
C75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	Geen	-	Niet van toepassing
C81	Specifieke uitkering aan provincies ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals	Geen	-	Niet van toepassing
C86	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche	Geen	-	Niet van toepassing
C96	Regiodeals 4e tranche	Geen	-	Niet van toepassing
C103	Regeling specifieke uitkering ten behoeve van het opstellen en uitvoeren van woondeals tweede tranche	Geen	-	Niet van toepassing
C117	Regeling specifieke uitkering versnelling natuur inclusief isoleren	Geen	-	Niet van toepassing
C210	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Geen	-	Niet van toepassing

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: SiSa-bijlage

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2023	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro	Toelichting fout/onzekerheid
D13	Regionale culturele infrastructuur 'verbreding en vernieuwing'	Geen	-	Niet van toepassing
D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	Geen	-	Niet van toepassing
E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	Geen	-	Niet van toepassing
E12	Regeling specifieke uitkering N-wegen	Geen	-	Niet van toepassing
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Geen	-	Niet van toepassing
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	Geen	-	Niet van toepassing
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Geen	-	Niet van toepassing
E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Geen	-	Niet van toepassing
E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Geen	-	Niet van toepassing
E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Geen	-	Niet van toepassing
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Geen	-	Niet van toepassing
E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelininstallaties	Geen	-	Niet van toepassing
E86	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2022	Geen	-	Niet van toepassing (1)

(1): De provincie Zeeland heeft naar analogie met voorgaand jaar (en in overeenstemming met de 'SiSa Invulwijzer 2022' d.d. 13 januari 2023) de indicatoren voor deze specifieke uitkering in de SiSa-bijlage om concurrentiegevoelige redenen met nihil ingevuld. De provincie dient de gegevens per concessie in overeenstemming met de in de invulwijzer opgenomen procedure separaat aan te leveren bij het CBS en het Ministerie IenW

INHOUD

Aanbiedingsbrief

Bijlagen

Controleverschillen

Onafhankelijkheid

Verbonden partijen

Weerstandscapaciteit

Communicatie

Verplichte communicatie

SiSa-bijlage

Bijlage: SiSa-bijlage

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2023	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro	Toelichting fout/onzekerheid
E87	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater	Geen	-	Niet van toepassing
E97	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023	Geen	-	Niet van toepassing
E106	Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	Geen	-	Niet van toepassing
F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals	Geen	-	Niet van toepassing
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Geen	-	Niet van toepassing
F41	Specifieke uitkering uitvoering afspraken kerncentrale	Geen	-	Niet van toepassing
L16	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma natuur	Geen	-	Niet van toepassing
L24	Regeling specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders	Geen	-	Niet van toepassing
L29	Regeling specifieke uitkering capaciteit natuurmonitoring	Geen	-	Niet van toepassing
L32	Specifieke uitkering Regeling uitvoering aanpak piekbelasting	Geen	-	Niet van toepassing

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):

goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:

goedkeurend